

Nr 208.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående viss ändring i gällande bestämmelser om lån till jordbrukare för genomförande av ackord m. m.; given Stockholms slott den 5 mars 1937.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

A. Pehrsson-Bramstorp.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 5 mars 1937.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp, anför:

Vid 1932, 1933 och 1934 års riksdagar hava anvisats anslag för utlämnande av ackords- och stödlån till jordbrukare, vilka på grund av rådande jordbrukskris kommit i ekonomiska svårigheter och varit i trängande behov av ekonomiskt bistånd. För ifrågavarande låneverksamhet hava gällt de bestämmelser, som meddelats i kungörelserna nr 366/1932, 135/1933 och 54/1934. Sedan vid 1935 års riksdag fattats beslut om en omläggning av låneverksam-

heten (prop. nr 187; r. skr. nr 244) — innebärande bland annat en fortsatt anslagsanvisning för utlämnande av ackordslån men ett övergivande av stöd-lånesystemet — har den 7 juni 1935 utfärdats kungörelse (nr 277) om lån till jordbrukare för genomförande av ackord m. m. I kungörelsen, som trätt i kraft den 1 juli 1935, har vidtagits viss ändring genom kungörelsen nr 102/1936. Av de i ämnet gällande bestämmelserna må här endast erinras om följande.

Jordbrukare, som är i trängande behov av ekonomiskt bistånd, må kunna, i den mån tillgängligt anslag det medgiver, erhålla lån enligt föreskrifterna i kungörelsen nr 277/1935. För behandling av frågor rörande lån enligt sagda kungörelse skola finnas dels en för riket gemensam centralnämnd och dels för varje hushållningssällskaps verksamhetsområde en lånenämnd. Lån må på i kungörelsen stadgade villkor beviljas för genomförande av ackord samt för förekommande av exekutiv försäljning av gäldenärens fastighet eller hans för jordbruket nödiga inventarier. Dessutom gäller, att lån ej må utan medgivande av centralnämnden beviljas någon till större sammanlagt belopp än 10,000 kronor. Efter framställning av vederbörande lånenämnd äger centralnämnden medgiva förhöjning av nämnda belopp till högst 15,000 kronor. Enligt 11 § i förenämnda kungörelse kan vidare den, som erhållit ackordslån jämlikt någon av de tidigare gällande kungörelserna om ackordslån och stöd-lån till jordbrukare, icke beviljas lån jämlikt kungörelsen. Ej heller må någon, som erhållit lån jämlikt sistnämnda kungörelse, beviljas ytterligare lån enligt samma kungörelse; dock att vederbörande lånenämnd i särskilt fall må med centralnämndens medgivande bevilja lån för genomförande av ackord åt den, som tidigare erhållit lån för förekommande av exekutiv försäljning.

Sålunda är bland annat en jordbrukare, som beviljats ackordslån jämlikt någon av de författningar, vilka tidigare reglerat utlämnandet av sådana lån, för närvarande utestängd från möjligheten att komma i åtnjutande av lån enligt nu gällande lånekungörelse. Inom jordbruksdepartementet har under den senaste tiden frågan om det principiellt berättigade i ett dylikt utestängande varit föremål för närmare överväganden i samband med en ansökning från en jordbrukare inom Malmöhus läns lånenämnds verksamhetsområde, vilken år 1933 beviljats ackordslån och nu hemställt om erhållande av lån för förekommande av exekutiv försäljning.

I ett den 18 december 1936 i anledning av förenämnda ansökning avgivet yttrande har *Malmöhus läns lånenämnd* anfört bland annat följande.

Enligt 11 § i gällande lånekungörelse kunde den som erhållit ackordslån enligt någon av de tidigare kungörelserna icke ånyo beviljas lån. Denna bestämmelse hade funnits upptagen redan i ett förslag, som under förarbetena till kungörelsen varit föremål för överläggning. Därvid hade gjorts erinran mot förslaget i denna del under påpekande, att föreskriften syntes onödigt hård, då de nya bestämmelserna vore åtskilligt förmånligare än de äldre, särskilt beträffande lånebelopp och återbetalning. Häremot hade å andra sidan genmälts, att de jordbrukare, som tidigare erhållit ackordslån, borde ha sina affärer ordnade och därför icke ånyo behövde söka lån.

Denna senare synpunkt vore visserligen teoretiskt riktig men slog kanske ej regelrätt in, när det gällde praktiken. Många omständigheter kunde stöta till, som gjorde, att även den som fått sina affärer ordentligt sanerade be-

hövde ytterligare hjälp. Särskilt kunde detta vara förhållandet med de jordbrukare, som erhållit ackordslån så tidigt, att den sedermera inträdda konjunkturförbättringen för jordbrukets del ännu icke kommit till synes. I varje fall vore det i sin ordning, om de tidigare ackordslånen finge samma återbetalningsvillkor som de nya, och om därvid lånets ökning med något belopp kunde fylla ett trängande behov för jordbrukaren, borde en dylik ökning rimligtvis kunna medgivas. Detta innebure ju egentligen ingenting annat än att det gamla lånet inlöstes med ett nytt lån, som avpassades efter de föreliggande förhållandena. Den gällande bestämmelsen lade till och med hinder i vägen för att en jordbrukare, som blivit i stånd att med egna medel inlösa sitt ackordslån, erhöle lån enligt den nuvarande lånekungörelsen.

Lånenämnden funne sagda bestämmelse ur alla synpunkter onödig och ansåge för sin del, att den borde helt upphävas. Givetvis kunde det också tänkas, att densamma på ett eller annat sätt uppmjukades, och därvid låge det ju närmast till hands att fordra centralnämndens medgivande till lån i sådana fall, som det här gällde. En annan utväg vore sådan ändring, att lån skulle kunna ånyo utlämnas, då ömmande omständigheter förelåge, varvid dock svårigheten av den prövning, som dessa ärenden skulle undergå, komme att ökas.

På anmodan har *centralnämnden* den 18 februari 1937 avgivit utlåtande i ämnet. Centralnämnden har härvid anfört i huvudsak följande.

Centralnämnden hade nyligen haft under övervägande, huruvida åtgärder borde vidtagas i syfte att bereda möjlighet för den, som erhållit ackordslån jämlikt tidigare lånekungörelser, att erhålla ytterligare lån jämlikt kungörelsen nr 277/1935. Därvid hade centralnämnden av följande skäl stannat för den mening, att en ändring i dylikt syfte ej nu vore att förorda. Jämväl de enligt tidigare gällande kungörelser utlämnade ackordslånen åsyftade ju en sådan sanering av låntagarnas ställning, att för dessa skapades förutsättningar att i fortsättningen kunna bibehålla sitt jordbruk och göra rätt för sig. Särskild utredning hade även visat, att detta syfte glädjande nog i de flesta fall uppnåtts. Behovet av en författningsändring för nyssnämnda ändamål hade heller icke tidigare yppats. Även om utredningen i förut omförmälda ansökningsärenden gäve vid handen, att förhållandena i detta fall vore ömmande, syntes det dock centralnämnden, som om ett enstaka ärende av denna art icke borde föranleda en allmän författningsändring.

Skulle emellertid Kungl. Maj:t finna skäl vidtaga ändring av lånekungörelsens 11 § i angivet syfte, syntes denna böra ske under beaktande av följande synpunkter. En eventuell författningsändring borde enligt centralnämndens mening icke så utformas, att möjligheten att lämna förnyat ekonomiskt bistånd begränsades till personer, som erhållit ackordslån enligt tidigare gällande kungörelse. Även i fråga om låntagare enligt 1935 års kungörelse kunde förhållandena tänkas utveckla sig så, att det framstode såsom önskvärt, att ytterligare bistånd kunde lämnas. Denna möjlighet borde givetvis begagnas med största försiktighet och endast i undantagsfall. Givet vore även, att sammanlagda beloppet av till en och samma person utlämnade lån icke finge överstiga 15,000 kronor.

I anslutning till nu angivna synpunkter torde — för det fall att Kungl. Maj:t funne en författningsändring i förevarande hänseende önskvärd — åt 11 § kungörelsen nr 277/1935 böra givas följande ändrade lydelse:

»Lån enligt denna kungörelse må icke beviljas den, som tidigare erhållit ackordslån eller lån för förekommande av exekutiv försäljning jämlikt denna eller tidigare gällande kungörelser, med mindre synnerliga skäl därtill

föreligga och centralnämnden i varje särskilt fall därtill lämnar medgivande.

Ej må i något fall till en och samma person utlämnas lån å högre sammanlagt belopp än 15,000 kronor.»

*Departements-
chefen.*

Med beaktande särskilt av vad Malmöhus läns lånenämnd i anslutning till omförmälda ansökningsärende anfört har jag funnit starka skäl tala för att möjlighet beredes den, som erhållit ackordslån jämlikt tidigare kungörelser, då maximibeloppet för dylika lån var väsentligt lägre, att i den omfattning, som må anses skälig, erhålla lån enligt nu gällande lånekungörelse. Såsom lånenämnden anfört, kunde nämligen fall inträffa, då en jordbrukare, som genom ett tidigare ackordslån fått sin ekonomiska ställning sanerad, ånyo råkar i svårigheter av anledningar, som motivera ett förnyat bisträckande från statens sida. Någon avgörande betydelse torde ej böra tillmätas det förhållandet, att behov av angivna möjlighet hittills ej i någon större utsträckning kommit till synes. Lika med centralnämnden anser jag nu anförda synpunkter böra föranleda, att även personer, som jämlikt 1935 års kungörelse beviljats ackordslån eller lån för förekommande av exekutiv försäljning, böra kunna ifrågakomma till förnyat erhållande av lån enligt sagda kungörelse. Jag vill i detta sammanhang betona, att nu angivna möjligheter att mer än en gång bevilja samma person ackordslån eller lån för förekommande av exekutiv försäljning böra begagnas endast undantagsvis och efter det att centralnämndens medgivande i varje särskilt fall inhämtats. Därjämte torde städse böra tillses, att icke de för en och samma person beviljade lånens sammanlagda belopp kommer att överstiga 15,000 kronor. Jag förordar alltså, att åt 11 § i gällande lånekungörelse gives i huvudsak den av centralnämnden föreslagna lydelsen.

För genomförande av omförmälda ändring i grunderna för beviljande av hithörande lån torde riksdagens medgivande böra inhämtas. Sedan riksdagen meddelat sitt beslut, torde det ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga erforderlig författningsändring. Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att godkänna av mig i det föregående tillstyrkt ändring i gällande bestämmelser rörande beviljande av lån till jordbrukare för genomförande av ackord m. m.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Rune Thygesen.